

**Bliski istok - mali igrači
opasnih igara**

Zlatko Dizdarević

Bliski istok - mali igrači opasnih igara

Zlatko Dizdarević

Novinar, pisac, diplomata– Sarajevo

Da nije u pitanju krajnje ozbiljna priča moglo bi se uz dosta gorke šale kazati kako nesretni Bahrein baš nema sreće sa kreatorima naručivanih svjetskih “istina” što se sa faktima i realnim životom sve rjeđe susreću. Nije Bahrein jedini. Takvih domaćina naručenoj političkoj realnosti ima i po Evropi, Latinskoj Americi, sve manje u Aziji i Africi...

Nije bilo tako davno da se ne bi mogli sjetili epizode iz 2011. godine o ovoj ostrvskoj kraljevini u Perzijskom zaljevu. Bahrein je tada svijetu prikazivan kao nešto sasvim drugo od onoga što se na njegovom tlu tada dešavalo, kada je pokrenut krvavi projekat tzv., Arapskog proljeća. Svijet su odande zasipale “neupitne istine” sa svemoćnog CNN-a prema kojem su bila teško zamisliva krvoločna obračunavanja tamošnjeg režima protiv studenata što su se pobunili protiv vlasti i režima. Cilj dogovora između Washingtona, bahreinske oligarhije i CNN-a bio je da se veliki nemiri prikažu kao talas podrške tamošnjem režimu.

U operaciji u kojoj su u paketu učestvovali lokalni naftaški “sultani”, njihovi patroni iz inostranstva uz pripadajuće vojne, obavještajne, policijske i ine “sigurnosne” službe, doslovno je u krvi ugušena pobuna o kojoj je malo ko kasnije na Zapadu napisao tri ozbiljna slova. Mimo, naravno, najstrašnijih osuda Irana koji je optužen za potpaljivanje bahreinskih šiita koji su, stjecajem različitih historijskih okolnosti u ovoj kraljevini većina. To je fakat koji se i mimo mnogih drugih, poslovnih i regionalnih interesa i motiva Iranu ne može oprostiti. U Zaljevu se sunitska islamska denominacija mora poštivati jer je neupitno u funkciji interesa gazda sa Zapada.

Ako je to ikome još bitno, prvu glasnu, nepobitnu, goroku istinu o ovome kasnije je javnosti ispričala poznata novinarka CNN-a Amber Lion, koja je tada poslata na zadatak u Bahrein, a kojoj se, kako se kasnije javno ispovijedila, “život smučio shvativši da se od nje tražilo samo jedno – pisati laži”. Njeno odbijanje da učestvuje u ovome nadomjestila je druga novinarka CNN-a koja je entuzijastično prihvatila da svojim izvještajima odande “svjedoči kako su lideri Bahreina hrpa prijateljskih, prodemokratskih reformatora...”.

Na neki način, naravno uz različitu nijansu u izvedbenom smislu, Bahrein se, evo, ponavlja ovih dana povodom tzv. “sporazuma stoljeća” o miru na Bliskom istoku i kobajagi rješenju palestinskog pitanja, što ga je tamo trebao trijumfalno predstaviti zet Donalda Trampa i njegov specijalni savjetnik Jared

Kushner. Doduše, o Bahreinu i Manami gdje se 25. i 26. juna održavala konferencija sa historijskim ciljem, nije se pisalo kao onda, 2011. godine već se, zapravo, bezmalo nije napisalo ništa konkretno, suvislo, faktografski jasno i opipljivo. Šutnja na mahove probijana nesuvislim, nejasnim, nedokazivim, nerazumljivim izjavama i slutnjama, sve do krajnje groteskni tvrdnji koje ponavlja Kushner poput one da ta “radionica nema ništa sa politikom...(?!)” samo pokazuje najmanje dvije stvari.

Prva stvar je o kakvom se raspadu, i slobodno se može kazati, čak i kraju kompletne ideje nazvane “sporazum stoljeća” radi. Druga je kolika je moć manipulacija, političkih i medijskih, slučajnih ljudi malih formata na značajnim pozicijama sa kojih proizvode opasne tenzije planetarnih razmjera.

Ko je iole pratio razvoj cijele priče o rađanju krajnje dubiozne i nesuvisle priče o “sporazumu stoljeća” za Bliski istok, zna osnovne konture toga “projekta”. Nakon sedam decenija i nebrojenih pokušaja da se realizira odluka UN-a iz 1948. godine o podjeli Palestine na Izrael i palestinsku državu, potom brojnih ratova, okupacija, tzv., mirovnih konferencija i planova, međunarodnih srceparajućih podržavanja “pravedne borbe palestinskog naroda”, intifada, Nobelovih nagrada graditeljima “mira” tamo, nadanja i razočarenja, podržavanja i ismijavanja međunarodnog poretka itd., svijetu je bačena u lice nova provokacija za nastavak i okončanje igre. Nažalost, sa kreatorima najmanjeg mogućeg kalibra, doduše, nebitno drugačijim, koji vode razne slične igre na drugim stranama planete svakim danom sve siromašnije.

Odněkud je iz takvog ambijenta, činilo se iz sporedne ekipe Trumpovog familijarnog kruga, preko noći isplivao i njegov zet Jared Kushner, ambiciozni suprug najstarije ćerke Ivanke koja je ovih dana zabezknula razumniji dio političkog establišmenta Amerike svojim “političkim upadima” tokom skupa G-20 u Osaki. Ambiciozni Jared uspio se ugniježiti uz samog punca kao njegov “specijalni savjetnik” i to prevashodno – za Bliski istok. Iz koje pozicije i sa kakvim backgroundom. Kao istaknuti cionista, unuk preživjelog iz holokausta (Turska Anadolija čak tvrdi i da je unuk Theodora Herzla, osnivača savremenog cionizma svjetskim kongresom u Baselu 1897. godine) i čovjek za kojeg punac Trump, mimo mnogih drugih koji ne misle tako, kaže kako je “veoma pametan momak”. Eto taj tridesetosmogodišnji “momak” postao je autor “sporazuma stoljeća” prethodno završavajući lavovski dio posla u historijski skandaloznom proglašavanju Jeruzalema glavnim gradom tzv. cjelovitog Izraela, potom “legalizacije” okupiranog sirijskog Golana, pa

“legalizacije” izraelskih doseljeničkih naselja na okupiranim teritorijama na Zapadnoj obali itd. ...

Sušтина projekta je apsolutno ukorijenjena u temeljnu filozofiju Trumpa: “Kupiti” od Palestinaca njihovu zemlju, prvenstveno Gazu, raznoraznim “projektima” koji će tamo stvoriti regionalni poslovni raj za oko milion stanovnika Palestinaca i turistički raj za cijeli svijet. Sve ovo pod uslovima koji striktno konveniraju interesima Izraela. To znači da će se zauvijek okončati snovi Palestinaca o njihovoj suverenoj i međunarodno priznatoj državi. “Ostatak” Palestinaca mimo Gaze bi, u ovoj ili onoj formi – zajedno sa teritorijama na Zapadnoj obali – bili “pripojeni” susjednom Jordanu, djelomično Siriji ili nekom trećem. Poznato je da je nedavno umrli Morsi na početku svog “demokratskog” mandata u Egiptu šurovao sa Izraelom o prodaji Sinaja za stalno naseljavanje Palestinaca tamo. Ko neće ništa od ovoga, eno mu dijaspore širom svijeta. Ono što je ostalo, bez suverenosti, državotvornosti i svih pratećih elemenata (vlastita granica, vojska, suverena teritorija i nebo...) zvalo bi se nekakvom “Palestinom” sa nekim naseljem u istočnom predgrađu Jeruzalema što bi bio glavni grad te i takve Palestine.

Ono što je prema Kushneru bilo posebno lukavo i primamljivo za arapski svijet, a bitno za Trumpa i njegov ulazak među planetarno slavne, jeste što bi ovim ušao u historiju kao “prvi američki predsjednik koji je uspio riješiti palestinsko pitanje” i dovesti do “mira na Bliskom istoku”. Zadovoljni Arapi, posebno oni zalivski, time bi dobili mogućnost da priznaju ionako njima sve bliži Izrael koji je, eto, “priznao Palestinu”.

O “poslovno-političkom” profilu Jareda Kushnera ovih dana pisao je zanimljivo i njemački Spiegel koji polazi od osnovne konstatacije kako “On nije majstor posla kakvim sebe smatra... Firma za nekretnine mu se ljulja, njegove dnevne novine New York Observer su propale, iz njegovog tzv., White House Office of American Innovation, koji treba da u politiku donese 'svježe razmišljanje' i gospodarski know-how, do danas nije proizašla nijedna inicijativa...” Ostaje sada Bliski istok kao projekat koji treba da donese slavu – razmjenom države Palestine za biznis od 50 milijardi dolara. Za toliko novaca, i to prije svega arapskog dobijenog na konferenciji u Bahreinu, on je smislio, zapravo, da otkupi njihovu zemlju.

Nije malo onih koji ne zaboravljaju – uz dosta drugih razloga pronađenih u motivima za ovakvu akciju, mimo potpunog političkog amaterizma

pokrivenog arogancijom pozicije u kojoj je –kako nije nebitna ni činjenica da je Kushner prakticirajući Jevrej, cionista koji na ruci nosi kabala narukvicu. Spiegel tako konstatuje i da se “specijalni savjetnik zato osjeća i duboko povezanim sa jevrejskom državom Izrael. Ništa više i ništa manje. Kvalifikacije nema nikakve...”

Ne treba se čuditi što je ovakav “plan” dosta brzo krenuo nizbrdo. Prvo, Palestinci o svemu ovome ne žele uopšte ni da razgovaraju. Jasno im je o čemu se radi. Oni na Kushnerovo i Trumpovo iznenađenje, ne samo da nisu prepoznali kao buduću sreću te milijarde, navodna nova radna mjesta, ceste, posao i dobri život u zamjenu za državu, već su glasno i jasno kazali da “Palestina nije na prodaju”. Uostalom, Abbas sa Washingtonom ne želi da komunicira već 18 mjeseci, od “slučaja” Jeruzalem.

Mnogi arapski lideri počeli su da se brinu što se povodom svega ovoga, povodom storija sa Jeruzalemom, Golanom, Jemenom, izraelskih učestalih bombardiranja Sirije uz istovremeno ašikovanje kraljeva i prinčeva sa Izraelom, u vlastitim kućama radikalizira situacija. Arapski interesi i sentimentali nisu samo oni u njihovih lidera. Procurilo je, recimo, da je jordanski kralj Abdullah II jasno i nedvosmisleno kazao – uprkos pristanku da dođe u Manamu – kako za njega nema rješenja mimo priznanja države Palestine uz Izrael, uz sva pripadajuća prava. Uz sve to se saznaje nezvaničnim kanalima i da su neki unaprijed bez pitanja i konsultacije zaduženi za golema učešća u onih 50 milijardi, počeli da se hlade spram projekta. I propali pokušaj Netanyahua da formira vladu nakon aprilskih izbora ugrozio je pripremljeni teren i momentum predviđen za objavu “plana”. Ko zna šta sve može biti do novembra, prije kojeg Izrael neće imati novu vladu, a i tada upitno sa kim na čelu.

U pozadini cijele situacije, Iran dramatično priklješten američkom političko-medijsko-ucjenjivačkom histerijom po svijetu povodom njih ostao je čvršće na nogama nego što se očekivalo. Tankerska podmetanja do sada urađena po izbledjelim receptima Tonkinškog zaljeva i “biološkog oružja” kod Sadama u Iraku, ne prolaze lahko kao nekada. I obaranje sofisticiranog drona RQ-4A spustilo je loptu mnogima spremnima da završe posao sa “teroristima” u Teheranu preko noći, ma koliko prijetili slanjem razvikanih F-22 Raptora u glasovitu bazu Al-Udeid u Katar. Oni hladnijih glava u Pentagonu shvatili su da vojni odgovor može biti nedovoljan za “brisanje Irana sa lica zemlje”. Čak i ako bi SAD dobio veliki rat protiv Irana, ostaje ogromno pitanje da li bi

posljedice bile probavljive, a izvjesno je da bi ih bilo mnogo više nego što se računa. Teško za mentalitet kauboja.

Puno toga je u svemu ovome polahko ali sigurno krenulo nizbrdo, spram do nedavno neupitnog i prilično bahatog optimizma. I glatko zakazana “donatorska konferencija” u Bahreinu koja je trebala da bude predstavljanje plana za historijsku pobjedu, olahko sakupljanje novca za kupovinu Palestine zauvijek, neupitni trijumf Trampa i mlađahnog zeta, poruka ostalima poput Kine, Rusije, Irana i sl., ko je gazda, skidanje svake stigme sa Izraela u regionu i podupiranje njegovih ambicija daljnjeg širenja (samo se Izrael u svijetu danas širi, dok se svi drugi u sukobima i ratovima cijepaju i smanjuju).

Metod suočavanja sa svim ovim je danas drugačiji nego sa Bahreinom i CNN-om prije osam godina. O globalnim zbivanjima na Bliskom istoku se više baš i ne može lagati kao prije decenije. Može se, zato, prikrivati, fingirati, pogrešno tumačiti, preparirati javnost lažnim tezama o globalnim teroristima i globalnim pomiriteljima. I sve to do izvjesne mere. Kao u slučaju oskudice informacija šta je doista bilo u Manami nakon onako spektakularnih priprema i obećanja. Otud su u svjetskoj javnosti minulih dana tek sporadično dopirali glasovi o kakvom se, ustvari, planu tu radi. Ispada da je “sporazum stoljeća” objavljen cjelovito samo na internoj web stranici Bijele kuće, dva dana uoči Bahreina. Malo ko zna ko je sve bio a ko ne na skupu, i zašto. Očigledno, nije ni polovica sa liste pozvanih. Ili, kako je to okupljanje evoluiralo od “svjetske konferencije o miru na Bliskom istoku” preko “ekonomskog foruma” i “predstavljanja prve faze plana”, do nekakve “radionice” ili ko zna već čega. Saznaje se da je Kushner prilično pogubljen u cijeloj novonastaloj situaciji čak izjavljivao da mu je “svejedno vjeruje li mu se ili ne...” te da mu je “samo važno omogućiti mir između Izraelaca i Palestinaca...” Ali se ne libi i da kaže kako “Palestinci još nisu sposobni da sami vode državu...” kao i da “Trump nikada nije javno govorio o tom planu kao o 'sporazumu stoljeća' kako se plan naziva...”

Washington se, nakon svega, očigledno nalazi u neobično delikatnoj situaciji. Percepcije vlastitih moći i kapaciteta u odnosu spram svijeta u značajnom su raskoraku sa rezultatima koje postižu na svjetskoj sceni. Postali su prijetnja miru u svijetu umjesto onoga što o sebi tvrde – da su čuvari mira. Mada nisu operativno najprisutniji u Siriji, to jeste njihov interesni rat, i on je za njih veoma loše prošao. Assad nije pao, tamo ogromna većina poslije svega glasa za njega, zemlja se oslobađa a oni što su bili američki favoriti polahko se

tope. Ako Bliski istok i nije više njihov prioritet kakav je nekada bio, okus poraza nešto je na što se Amerikanci nikada neće naviknuti. Izrael sa Netanyahuom postajat će im sve više problem, pogotovo ako na ponovljenim izborima u septembru pobijede za mjesto partnera u vlasti probuđene najortodoksnije konzervativne cionističke partije. Ta vrsta radikalizma neće odgovarati Americi i pored svih veza sa Jevrejima, podjednako onako kako im nije odgovarao na koncu ni njihov igrač Morsi u Kairu, u tzv. Arapskom proljeću. I Erdogan, preigran kod kuće ali i vani sjedeći na dvije stolice, kako mu je orijentalna pamet lažno sugerirala da je moguće, nije onako jaki igrač u NATO-u, kakav je bio. Eto muke i za Washington, ma koliko se trudili da kažu kako to nije tako. Rat sa Iranom, onako kako su ga zamislili manijakalni Bolton i slični, naprosto se ne može dobiti, lokalnim napadima posebno. Hezbollah sa hiljadama raketa kratkog dometa ostaje potencijalno nerješiv problem Izraelu, ako taj arsenal bude natjeran da se pokrene. Tel Aviv, Ashqelon, Ashdad itd., u dometu su svega toga što i nije oružje ogromnih dometa, ali dovoljno. Slično je i sa Hamasom. Nuklearna bomba na tim prostorima nije prijetnja bez samoubilačkih posljedica. Teroristi koje je Zapad tamo preiozveo, sele se na – Zapad. Putevi nafte i plina nisu sad ekskluzivno kroz Suec. Ni Hladni rat, ako se baš hoće, i vojni i ekonomski, nije više Amerika protiv Rusije, već sve više Amerika protiv Kine, Rusije, Indije, BRICS-a, dijela Latinske Amerike...

Ukratko, šta ono bi, doista, u Bahreinu. I još prije, šta ono bi sa “sporazumom stoljeća”?

Vratimo se na kraju Spiegelu : “Sa trajnom krizom između Izraela i Palestine Kushner se navodno upoznao kao sa jednom biznis transakcijom: Pregledao je podatke i cifre i čitao historijske knjige. Rezultat ovoga učenja bile su samo fraze a skoro ništa konkretnog...”

Ovim povodom kolumnistica Michelle Goldberg iz New York Timesa bila je još brutalnija: “Mješavina naivnosti i arogancije može se naći kod nekih koji se cijeli život kreću u mjehuru od privilegija i blagostanja. Kushnerovi su očigledan primjer tome...”

Teško je vjerovati da Jared Kushner može nakon svega ovoga na kraju kazati “meni je svejedno”. Ili da njegov punac Trump može ponoviti grotesknu tvrdnju da za njega “Konflikt na Bliskom istoku nije ništa više od posla sa nekretninama za što je njegov zet najbolji čovjek. Jared je veoma pametan momak!”

Nažalost, novija historija upozorava da čak ni ovakve dogodovštine nisu dokaz da se koliko sutra ne može sve opet ponoviti, gore i neinteligentnije. I tako će bivati sve dok za sve to cijenu budu plaćali drugi.